

Til læg.

a. Til „J. Seefeldt og hans Bibliothek“.

S. 208 (Sep.-Astr. S. 7), Anm. 19. Af disse Spørgsmaal findes ogsaa en, maaskee bedre Afskrift blandt det Norske Vidssk. Selsk. Haandskrifter (Catalog, Nr. 173, Dv.) under Titel: „Spørgsmaal proponerede for J. Seefeldt og resolverede efter Arveregjeringen“.

S. 229, Anm. 60. Det er denne Knud Christoffer Ulfeldt, hvem den Residvedske Membran i den Rantzauke Donation paa Universitetsbibliotheket oprindeligen har tilhørt; Ser. rer. dan. IV. Pag. 286. En anden Knud Ulfeldt, Corfits Ulfeldts ældste Broder (f. 1600 † 1646), en af hiin Tids Mæcener rostes af den franske Rejsende Ogier (1635) for hans Dannelse og Sprogkundskaber; Schlegels Samlung II, 1. S. 110, 2. S. 56. 62. Han interesserede sig meget for Svanings Chronologia danica og tænkte i sin sidste Levetid paa at bekoste dens Udgivelse; O. Wormii Epp. I, Pag. 267—68. 270, II, Pag. 970; jfr. Svanings Dedication af det nævnte Værk (1650), til 4 Rigsraader.

b. Til „Holbergiana“.

S. 340 (Sep.-Astr. S. 24), Anm. 26. Hr. Statsraad Molbech har i „Historisk-biographiske Samlinger“ S. 457—65 karakteriseret Philipsens Fortjenester af den Holbergske Lite-

ratur, med tilføjet Fortegnelse over de af ham samlede Udgaver og Oversættelser, som nu have i det kongl. Bibliothek.

S. 375 (S. 59), Anm. 79. Hr. Augustinus Gabrielsen, ældste Huuscapellan ved Dværfjorden paa Senjen i Nordlandene, fik fgl. Confirmationsbrev, den 10. Marts 1649, som Vicepastor til Thronenæs. Mag. Christopher Røg døde den 26. Juni 1757 som residerende Capellan i Kjøge. (Meddelelse af Prof. Kall Rasmussen.)

S. 386 (S. 70). Af et Afskedsbrev fra J. D. Ramus til S. Pintrup 1709, som fandtes blandt de Lürdorphyske Haandskrifter (Catalog Nr. 396, Dv.) kan sluttes, at R. i samme Aar maa være bortreist.

S. 394 (S. 78). Til Deichmans Levetid og Virksomhedsperiode henhører et literært Foretagende, nemlig en Samling af Bidrag til Norges Historie, Topographie og Statistik, hvortil der i Aarene 1756—58 blev indbudt til Deeltagelse og Prænumeration, og som, efter Planen at domme, vilde have blevet baade omfattende og indholdsrigt. Naagtet nu intet af dette Værk er kommet for Lyset, fortjene dog de udførlige Anmeldelser i den Tids offentlige Blade her at meddeles, baade som Bidrag til Oplysning af de norske literære Forhold paa den Tid, og fordi her ogsaa skulde have forekommet noget til den Holbergiske Literatur henhørende.

Allerførst bebudedes i Kjøbenhavns danske Post-Tidende 1756, Nr. 42 (24. Mai): „et Skrift under Navn af den Norske Robinson eller den behjertede Nordmand. I den Anledning ombedes alle, især brave Patrioter af den norske Nation, at de vilde bidrage til dette Skrifts desmere Fuldkommenhed hvad de enten selv eyer, eller ved Benner kan afstedkomme af adskillige Curiosa historiae, naturæ et artis, saasom: ugemeene Hændelser og Tildragelser, Underretninger om Stiftelser, rare Indretninger og Bygninger,

„Beskrivelser over gamle Slotte, Klostre og Byer, saasom
 „Sarpsborg og Stavanger i sin forrige Velmagt og Flor,
 „om Fjelds og Jordskred m. m. Men besynderlig anmodes
 „de respective Militaires om hvad de kan eye eller frembringe
 „af Journaler, Rapporter og troværdige Relationer hvoraf
 „kunde udtrages en omstændelig historisk Oplysning om sidste
 „Krig her i Norge, og hvad derved er forefaldet og fore-
 „rettet, enten af publique Personer, saasom Attaqver, Beley-
 „ringer, Blokader, Partiegang m. m. eller af Private i et
 „eller andet mandigt og berømmeligt Foretagende, hvorpaa
 „denne Krig kan opvise flere Exempler, end man skulde fore-
 „stille sig“.

Næste Aar, 1757, anmeldtes i Nr. 76 (23. Sept.), at
 Skriftets Titel var forandret til *Norvegiana* eller *Norske
 Samlinger af historiske, oeconomicke og physiske
 Sager*. „Man haver og allerede fra mange anseelige og
 „lærde Patrioter faaet en stor Deel af bemeldte Sager, meest
 „Norge angaaende, saasom: en udførlig og curieus Under-
 „retning eller rettere Historie om sidste Krig i Norge, og
 „alle de deri forefaldne Attaqver, Passager og Bedrifter:
 „hvorunder udlændiske Skribenter, især den svenske Provst
 „Nordbergs urigtige og partiske Forsægtninger om bemeldte,
 „med originale Rapporter, Breve, og de endnu levende Offi-
 „cerers Vidnesbyrd gjendrives; . . . i hvilken Henseende den
 „lærde Biskop Deichmans syndige Forsvarsskrift for de
 „Norske overleveret *Sal. K. Friderich IV*¹⁾, samt mange
 „andre rare haandfrevne Sager anføres; adskillige Nordmænds

1) Denne Biskop Deichmans bekjendte Skrivelse til *K. Friderich IV* (2den April 1724) er optrykt flere Gange i: *Nyerups Forf.-Lexicon*; tillige i *Miegels's Frid. IV Historie II*, S. 837—47, og i *Munchs Saga II*, S. 215—34. En Bedømmelse og et Udtog af den findes i *J. Möllers Mnemosyne I*, S. 231—41.

„rare Eventures og Bedrifter; Underretninger samlede af for-
 „sarne Personer, om Landvæsenet, Agerdyrkning, Skove,
 „Fiske, Huusholdning, Bergs og Jernværker, Fabriker m. m.
 „om Finslappernes Gudsdyrkelse og Levemaade; Beskrivelse over
 „Malsstrømmen efter nyeste Observationer²⁾; over adskillige af
 „de smukkeste og frugtbareste Egne i Norge, samt over endeel
 „gamle rare Bygninger, Klostre, ældgamle Byer, saasom
 „Sarpsborg, Hammer m. m. endeel andre Stykker af
 „Alderdommen hvoraf de rareste gives i smukke Kobber; videre
 „anføres og en Brevverling med en lærd Mand om
 „nogle paradore Steder i Baron Holbergs Skrif-
 „ter³⁾; Underretning om og Kobberstykke over det ved Jord-
 „stjælv den 22. Febr. 1756 aarsagede Fjeldskred i Romø-
 „dalen; en fuldstændig Beskrivelse om Sverrigs nærværende
 „Stat, Natur og Egenskaber, samt dets jure publico, og den
 „sidsste Urolighed i Sverrig, efterdi det er enhver Patriot
 „magtpaaliggende at vide Naborigernes Styrke og Bestaffen-
 „hed⁴⁾. Skriftet vil udgjøre 3 smaa Octaver eller 2 maade-
 „lige Dvarter, og skal, om Gud giver Liv og Kræfter, blive
 „færdigt til forstk. Sommer 1758“. Endvidere bebudedes fra
 samme Haand tre andre Skrifter: 1) „Olsilegium Hvidt-

2) Adskillige ældre Beskrivelser over Malsstrømmen anføres af J. C. Berg i Thaarups Magazin for Danm. og Norges Beskrivelse II, S. 413 fg.

3) Om ikke denne „Brevverling“ kan have sigtet til den ovenfor (S. 428—29, Sep.-Nstr. S. 112—113) omtalte Controvers mellem Gjørwell og Pj. Florentinus om Helberg?

4) At den vigtige Rigsdag i Sverrig 1755—56 valte megen Opmærksomhed i Naborigerne kan sluttes af Dafs's Breve til Subm S. 253, 255; et i Christiania trykt Skrift om Sverrigs Tilstand blev confisqueret; S. 261. Her udkom: „En fuldstændig og rigtig dansk Oversættelse af de adskillige Original-Documenter, samt andre, saa rare som her endnu ubekjendte Forhandlinger, som ved sidsste Rigsdage i Sverrige ere udfemne og afgjorte, samt i de svenske Rigsdagstidender indtrykte, under Nr. 1 æ“. Åbhu. 1756, 4.

„feldianum, eller de adelige Hvitfelders Hensamling til
 „deres Hvilesteder, Skriftet forfattet i bunden Stil⁵⁾ med
 „hosføyede 107 historiske, critiske og moralske Anmærkninger,
 „hvori vises de fleste Nationers, især de nordiske Folks Be-
 „gravelsesstikke tilligemed nogle rare og hidtil ubekjendte Stykker
 „af Alderdommen i Kobber. Ved given Anledning indføres
 „og en Brevverling med en lærd philosophisk Præst blandt de
 „norske Fjelde om Gjengangere, Spegelser og Forvarfler⁶⁾.
 „Endelig bliver og en Beskrivelse over de adelige Hvitfelders
 „smukke Begravelser, deres Gravskrifter, deres berømmelige
 „Bedrifter baade inden- og udenlands, saavidt Kundskab haver
 „været at faae derom, samt et Slægtregister over samme illustre
 „Familie anført. Skriftet er tilegnet en Mand af denne ade-
 „lige Familie, som for sine Dyder og Fortjenester var meget
 „elsket, og efter sin Død høyligen berømmet af de Norske⁷⁾.
 „Dette Skrift vil udgjøre omtrent 1½ Alphabet i 4to. 2)
 „En poetisk Afhandling om Skoler og Vaysenhuse, som de
 „nyttigste Stiftelser i et Rige, med endeel beqvemme Anmærk-
 „ninger, som mere oplyse denne Sag. Dette Skrift er først

5) Stjendt der ved dette Skrift i „bunden Stil“ ikke godt kan tænkes paa C. Deichman, her dog, saavel med Hensyn til dette, som til det Følgende om „de adelige Hvitfeldters Begravelser“, bemærkes, at der i det Deichmanske Bibliothek findes et Haandskrift (Nr. 115, Fol., uden Tvivl af D. selv): „Om den Hvitfeldtske Familie, især om „Christopher H. og fornemmelig om Canteler Hr. Hvitfeldt“.

6) Denne lærde Præst har formodentligen været Segnepræsten i Balders Herman Ruge, i hvis „Fornuftige Tanker over adskillige curieuse Materier“, (Kbhvn 1754, 4), de to første Stykker handle om Underjordiske og om Gjengangere; jfr. Historiske Antegnelser til Holbergs Lytispil I. S. 290.

7) Dette kan have været, enten Generallieutenant Hartvig Hvitfeldt til Hafslund († 1748) eller Generallieutenant Henrik Jørgen Hvitfeldt til Ellinggaard m. m. († 1751); om begge j: B. Moes Tidsskrift for den nyeste Personhistorie Iste Række S. 31—34 og S. 191—93.

„forfattet i Anledning af et Vaysenhuus, som en anseelig
 „Dame af Ad el haver af egne Midler ladet oprette i Norge,
 „som det første af det Slags der i Riget^s). Foran er føyet
 „en udførlig Underretning om Skolers Opkomst og Fremvært,
 „især her i Norden“; indtager herved et Alphabet i 4°. 3)
 „Meenighedens Tjenerinde i Kenchrea, eller en fornuftig og
 „gudfrygtig Præstekone, hendes Opførsel mod Gud, hendes
 „Mand, Børn, Meenigheden, Tjenestefolk og Andre, hvilket
 „alt forestilles i en Samtale imellem tvende Damer, som der-
 „ved søge fortroeligen at undervise deres Døtre. Dette Skrift
 „som er det første af det Slags paa vort Lands Sprog, bliver
 „kun en liden Haandbog i 12mo“. Til disse Skrifter, „hvoraf
 „de tre sidste ere alt færdige til Pressen“, anmodes de „Lyst-
 „havende“ at prænumerere eller „gøre et lidet Forskud“, nemlig
 „en Rdlr. til Forskud paa alle 4 Skrifter, som ikke blive folgte
 „separate, men under eet, hvilket Indskud skal godtgøres i
 „Efterskudet, naar Skrifterne leveres“. I Nr. 100 (16de
 December) anmeldes, „at der til Norvegiana eller Norske
 „Samlinger er fra en anseelig Belynder indsendt en grundig
 „Afhandling om Maade og Middel til at holde i Hævd,
 „spare og opelske en af Norges største Herligheder, nemlig
 „Skovene. En anden velmeenende Landsmand haver med-
 „delt Os et Forslag, efter høie Dyrigheds Ordre i Benneu
 „forfattet af en ved 30 Aars Skolearbejde vel øvet Lærer om
 „Købstedskolers Reformation og bedre Istandsættelse, hvilket
 „Skrift, som det er værd at læses og efterfølges, bliver ind-
 „taget under den Afhandling om Skoler og Vaisenhuuse, tillige-

s) Herved maa siges til det af nyssævnte Hartvig Hvitfeldts Enke
 fædt Wærnskjold oprettede Vaisenhuus og Skole paa Hafsund-
 Geds, hvis under den 16. Marts 1753 kongelig confererede Fundats
 er trykt i Samlingen af Norske Stiftelser I, S. 931 fg.; jfr.
 Noe anf. St. S. 35.

„med en Underretning om vore danske Vaisenhuse, især det „Kongel. Kjøbenhavnske, samt Skolevæsenets Indretning paa „Landet overalt i Danmark og Norge“. Der skede nu den Forandring, at man kunde prænumerere paa hvert af de 4 Skrifter for sig. Prænumerationsfedler kunde faaes paa flere Steder i begge Riger, bl. a. „hos Forfatteren, logerende hos Hr. Friderichsen Skræder i Store Kannikestræde“. I Aarg. 1758, Nr. 46 (9de Juni), opfordredes Vedkommende til at indsende Fortegnelse over Prænumeranterne, da man gjerne vilde see Dplaget færdigt inden Vinteren, „saafremt man overalt er saa villig til at prænumerere, som paa de fleste Stæder i Norge, hvorhen, især til Bergen og Trondhjem, alt ere opsendte friske Prænumerationsfedler“.

Naar, i den næstfødste Anmeldelse, Forfatteren omtales, desværre uden at nævnes, da maa derved vel snarest være meent Redactøren af den hele Samling, hvortil flere havde leveret eller lovet Bidrag. Man kunde let falde paa at ansee C. Deichman for Leder af det hele Foretagende, skjøndt intet vides om, at han 1757 skulde have opholdt sig i Kjøbenhavn. Men i det ringeste tør det med temmelig Sikkerhed antages, at han, ifølge sine Studier og hele videnskabelige Virksomhed, maa have været blandt de „anseelige Patrioter“, fra hvem man gjorde sig Haab om Bistand. Skulde ikke i Norge noget nærmere Spor af dette fortjenstfulde Foretagende eller nogen Levning af Forarbejderne dertil endnu kunne opdages?

S. 395 (S. 79), Anm. 112. Om det Deichmanske Bibliotheks senere Skjebne og gjentagne Omslytninger gives Oplysning i B. Moes „Nogle Ord til Christiania Byes Formænd og Repræsentanter om det Deichmanske Bibliothek“, Christiania, 1839. Af Christiania illustreret Nyhedsblad 1855, Nr. 45 erfares, at Bibliotheket nu haver Plads i Borgerkolens Lokale, siden 1846 atter er aabnet til offentligt

Brug, og at en ny Catalog derover (387 SS. 8vo) er udfommen 1850.

S. 403 (S. 87), Num. 120. Om Holbergs stundom uvelstabelige Tone, og at det kun var i Collegers og Beskjendtes Nærværelse at han var paulo melior & minus austerus, forekommer en Uttring i Grams Brev til C. N. Blesfen, (7de Aug. 1744) i Historisk Tidsskrift IV. S. 308—9.

S. 423 (S. 107), Num. 144. Endnu en Liigprædiken over Friderich IV. udfom under Christian d. 6tes Regjering, nemlig af Joh. Gold (Præst i Friderichshald), trykt i Christiania 1731, Fol. Derimod blev den af Prof. og Stiftsprovst i Kjøbenhavn Søren Bloch, som Præst ved Barrit og Brigsted Meenighed i Jylland holdte Liigprædiken ikke trykt før i den af Sønnen 1756 udgivne Samling af hans efterladte Skrifter.

S. 425—26 (S. 109—19). Det her og i Philipsens Skrift Forekommende om svenske Oversættelser af Jeppe paa Bjerget kan forøges og berigtiges efter Meddelelse af Hr. Bibl.-Mannenss Klemming. Der har ikke eksisteret nogen Udgave deraf fra 1729; den første er af 1735, og af denne ere alle de Følgende egentlig blot Eftertryk, enkelte Smaaforandringer fraregnede; de senere Dplag ere derimod alle, meer eller mindre feilagtige. Foruden de af P. beskrevne Udgaver og Dplag kjendes endnu Følgende: i Lincöping, hos Blume, 1779, 8vo (32 SS.); Geste, hos Lundqvist, 1796, 8vo (48 SS.); Gøtheborg, Norberg, 1807 (32); Upsala, Akad. Tryckeriet, 1818 (48); Stockholm, Marquard, 1824 (36); Landskrona, Österberg, 1838 (32); Westerwif, Ekblad & Comp., 1839, 12mo (32); Jönköping, J. P. Lundström, 1847 (32); hos Samme 1848 (32); Norrköping, Törnquist, 1851 (32); Kalmar, Ströhm & Bröder Westin, 1852, 16mo (32).

Til de Num. 149 anførte Tryksteder komme saaledes endnu: Kalmar, Landskrona, Lincöping, Upsala og Westervik, og Tallet af særskilte Udgaver og Dplag af Jeppe paa Bjerget paa Svensk, i Aarene 1735—1852 stiger til 38, foruden vistnok flere uden Tryksted og Aar, der ei nærmere kunne betegnes. Man tør heraf slutte, at dette Stykke i næsten heiere Grad har udgjort og endnu udgjør Almuelæsning i Sverrig end i Danmark.

Fra samme Haand haveS bibliographiske Noticer om svenske Oversættelser af flere Holberg'ske Lystspil, som her bereddeles, da de, for største Dele, hos os ere ubekjendte og selv i Sverrig maae ansees for sjeldne. Disse ere:

1. a. Den Politiske Kannstøparen uti en Comedia på Danska förestäld, och nu för des behagelighet Skul af Danstän försvenskad. Tryckt i Stockh., Åhr 1729. (96 SS. 8.)

— b. Et andet Dplag; Stockholm, Tryckt hos Frank Phil. Paulssen 1736. (96 SS. 8.)

2. Madame Aprils Wäder, Förestäld i en dansk Comoedie under Titul af Den Wägelsindede, och nu på Svenska öfversatt. Stockholm, Tryckt hos F. Philipp Paulssen. Åhr 1736. (96 SS. 8.)

3. Jean de France eller Hans Frangson uti en Comoedia på Danska förestäld, af Ludwig Holberg, och nu för des behagelighet skul af Danstän försvenskad. Stockholm, Tryckt uti Historiographi Regni Tryckerie. Anno 1744. (93 SS. 8.) †⁹).

4. Mäster Gerdt Westphaler, eller: Ehen Prats Einke och Mång-Talige Barberaren, uti en Comoedie före-

⁹) De med Kors betegnede Oversættelser haveS i det flere kongelige Bibliothek; ligesom ogsaa Jeppe paa Bjerget Nr. 14, 16, 18, 20 og 26 hos Philipsen; foruden en senere tilkommen. Westervik 1839.

stald på Danska Theatren, och nu på Swenska öfversatt. Stockholm, Tryckt hos Joh. Laur. Horn, Kongl. Antiq. Archiv. Boftr. 1737. (88 SS. 8.) †

Oversættelsen er efter Originalen i 5 Akter. Om Oversætteren af Nr. 1—4, Magnus Lagerström s. Philipsen S. 52—54¹⁰⁾.

5. Jul = Stuga. Comoedie i en Act. Stockholm, Tryckt i Gamla Kongl. Tryckeriet År 1771. (32 SS. 4°.)

6. Mascaraden uti Några Samtal, utdragne utur en af Baron Holbergs Comedier. Stockholm, Tryckt hos Andreas Medelplan, 1779. (36 SS. 8.)

Bestaaer blot af 3—11te Sc. i 1ste Akt og 1—3die Sc. i 2den Akt.

7. Hasenskräck eller Storskrækten, Comedia i 5 Öppningar. Norrköping, Tryckt på egen Bekåstnad af Johan Edman, År 1756. (96 SS. 8.) †

Originalen (Jacob v. Thylboe) er her meget forandret; den er nemlig ifølge Fortalen: „efter vårt Folks Smak lämpat, utan at hafwa förlorat sine naturlige Villigheter, fast mera med gode Infall förbättrat“. Der siges ogsaa, at den er seet med Bisald paa den svenske Skueplads¹¹⁾.

10) I en anden svensk Fortegnelse paa oversatte Skrifter af Heiberg, nævnes: Mäster Gerdt Westphaler . . . Comedia i en Öppning. Stockholm 1737. 8. Skulde ogsaa Een-Akts-Stykket være udkommet til samme Tid paa Svenssk?

11) I samme Fortegnelse nævnes dette Stykke: Comedie i en Act; u. St. og A. med Bemærkning, at Originalen er „Didrich Menschenshræf eller den narrade Jude“. Der tilføies endvidere: „Efter en sednare, bättre men endast i Handskrift warande, något förkortad Öfversättning gifves ännu i Dag ofta denna Pjes på vår Dramatiska Theater i Stockholm, under sit ursprungliga Titel“; jfr. ovenfor S. 361 (45) Anm. 63.

8. Rejan til Sanct Ragnilds Källa¹²⁾ Midfommars Afton, eller den enleverade Köpmans-Dottren. Comedie uti tre Acter. Stockholm, Tryckt hos Kumbins Enfa. År 1779. (46 SS. 8.)

Paa Titelbladets anden Side læses: „År öfversatt ifrån en af Baron Holbergs danska Comedier, med liten Ändring“. (Er Kildereisen localiseret).

Översätterne af Nr. 5–8 ere ubekjendte.

9. Henrik och Bernilla. Lustspel i tre Acter af Holberg. Fri Öfversättning. Iste Bindes 2det Hefte af Theater för Sällskapskretsar. Utgifven af Henrik Sandström. Upsala 1836. (97 SS. 12. latinske Typor.) †

Paa anden Side af Titelbladet læses følgende: „Ghuru Utgifvaren för ingen Del är någon Vän af fria Öfversättningar, då Frågan är om en Holberg, har han likväl vid denna sett sig tvungen att taga sig några Friheter, hvilket han hoppas Holbergs Väner välvilligt skola tilgifva honom, emedan, utom ett sådant Förfarande, väl svårigen något af denna Mästares Stycken vare lämpligt för en Sällskaps Theater“.

10. a. Den pantsatte Bondedrängen, Förestald uti en Comoedia, af tre Acter. Wästerås, Tryckt hos Johan Laur. Horn, kongl. Gymn. och Consist. Boktr., 1759. (46 SS. 8.) †

— b. . . . Comedie . . . Af Bar. Ludvig Holberg. Från danska Språket öfversatt. Andra Uplagen. Wästerås, (i samme Officin), 1778. (48 S. 8.) †

Skal være overjat af Arwid Liljenskierna; paa Begge Imprimatur af N. v. Delreich.

11. a. Erasmus Montanus, eller Rasmus Berg. Comoedie af fem Öpningar. Från danska Språket öfversatt.

¹²⁾ En källa ved Söder-Telge i Upland, upstaldt efter den hellige Ragnhild, h. Inge Halsteinsöns Ögtesfalle.

Wästerås, Tryckt hos Joh. Laur. Horn, kongl. Confist. och Gymn. Boktr. Åhr 1756. (76 SS. 8.) †

— b. af Bar. Ludvig Holberg
Andra Uplagan. Wästerås, Tryckt hos J. L. Horn, på
dessa Befogtnad 1778. (76 SS. 8.) †

Skal være oversat af Erik Anagrius.

12. Plutus eller Process emellan Fattigdom och Rike-
dom. En heroisk Comoedie uti fem Öpningar, af Baron
Ludv. Holberg. Öfversatt ifrån Danskan. Wästerås,
Tryckt hos Johan Laur. Horn, på dessa Befogtnad, År 1781.
(62 SS. 8.) †

Oversätteren er ubekjendt.

13. Gengångaren eller Abracadabra, Lustspel i tre
Åcter. Stockholm, Tryckt i Hörbergiska Boktryckeriet, 1845.
J. Beckmans Förlag. (76 S. 12.; latinske Typer). Udgjør
1ste Hefte af: Valda Lustspel af Holberg. Bearbetade i
svensk Öfversättning af Henrik Sandström. †

Er 1845 første Gang opført paa Diurgårds-Theatret.

14. a. Don Ranudo de Colibrados eller Fattig-
dom och Högfärd Comedie i 5 Åcter. Skrifwen på Danska
af Ludvig Holberg, men nu på Swenska öfversatt. Uplagd
med egen Befogtnad. Lund, 1745. Tryckt hos Carl Gustav
Berling och finnes hos honom tillköpa. (112 SS. 8.)

Er en ordlydende Öfversättelse efter den kjobenhavnske
Udgave af s. N.; ogsaa med denne Udgaves Fortale. Over-
sätteren er ubekjendt.

— b. Lust=Spel om Fattigdom och Högfärd,
förestäldt uti fem Öpningar. Af Baron Ludv. Holberg.
Öfversättning. Wästerås, Tryckt hos Johan Laur. Horn,
på dessa Befogtnad, 1780. (102 SS. 8.) †

Er af den ubekjendte Oversætter lokaliseret og forandret; saaledes forekommer Eugenia her ikke. Maaſkee er den oversat fra Tydsk, da en i Breslau og Berlin trykt Oversættelse nævnes i Fortalen.

— c. Don Ranudo de Colibrados eller Fattigdom och Högfärd. Komedi i 4 Akter, efter Holberg och Kogebye. Stockholm, Trykt hos Johan Imnelius, 1820. (96 SS. 8. Latinske Typer.) †

Formodeentligen oversat af Bogtrykkeren selv. Anmelderen i Swenskt Literaturtidning 1820 Nr. 22 karakteriserer Holberg med megen Berømmelse, og slutter af de mange Oversættelser, at dette Stykke især maa have fundet Bisald i Sverrig.

— d. Don Ranudo . . . Högfärd. Comedie i 5 Akter, af L. Holberg. Författare till Jeppe Nilsson på Berget eller den förwandlade Bonden. (Personerne nævnes paa Titelbladet) Jönköping, hos J. B. Lundström, 1840. (32 S. 8.)

Er egentlig en sammentruffen Oversættelse af en Ubekjendt fra Udgaven i den Danske Skueplads.

Oversættelsen af Jeppe p. B. Westerås 1770, samt af ovennævnte Stykker Nr. 10 h, 11 h, Nr. 12 og Nr. 14 h ere samlede under en almindelig Titel: „Samling af Baron L. Holbergs med fleres förswänskade Comoedier. Westerås. Trykt hos J. L. Horn på des Bekostnad 1781“. Af Holbergs 33 Lystspil Hayes saaledes næsten Halvdelen i svenske Oversættelser, nogle af dem endog i flere Dplag; uden Tvivl fordi de hyppigen ere bleve opførte paa den svenske Skueplads.

Holbergs øvrige Bittighedsværker, med Undtagelse af Satirerne, Hayes ligeledes i svenske Oversættelser, dog kun N. Klim og Fablerne i flere Udgaver; Metamorphosis

og P. Paars ere kun een Gang udkomne; den sidstnævnte, mærkeligt nok, først 30 Aar efter Originalen.

1. *Metamorphosis eller Förwandlingar*, utgifue af Hans Mikfelsen, Borgare och Inwånare i Callundborg; men nu til Horn-Affares Tjenst på Swenska öfversatte, och med några nyttiga Anmärkningar försedde. Stockholm, Tryckt hos Lars Salvius, 1744. (124 SS. 8.) †

Oversætteren, Joh. Browallius, som 1736 blev Prof. Theol. og 1749 Biskop i Åbo (død 1755) har tilføjet enkelte Anmærkninger.

2. *Baron Ludvig Holbergs Poema Heroico-Comicum*, angående den berömliga Peder Pårse's Hjelte-Bedrifter, Från Danfkan öfversatt af G. J. P. Med kongl. Majts. allernådigste Privilegio. Stockholm, Tryckt af Peter Jöransson Nyström, 1750. †

Efter denne Hovedtitel, følger en som svarer aldeles til de gamle Udgaver, „Trykt i dette Aar“: En Sausfærdig Ny Wisa om Peder Pårse, som gjorde en Resa isfrån Callundborg til Års . . . Hackbrädt och Lyra. Tryckt i Åhr. H. Mikfelsens Fortale til Indbyggerne i de Nye Boder og J. Justsens Fortale til „den skjonsomme Læser“, som i Originalen følger umiddelbart efter Titelen, findes her foran 2den Bog; Fortalerne foran 3die og 4de Bog svare til Originalens, ligesom ogsaa Specialtitlerne til de tre sidste Bøger. I sin Fortale forsikrer den ubesjendte Oversætter at have fulgt Originalen „Rad om Rad“, paa et Par ubetydelige Smaaforandringer nær; hvortil ogsaa kan henregnes, at til Slutning *Coronidis loco* ere tilføiede nogle faa Stropher, hvori der beklages, at man savner Dplysning om P. Paarses videre Skjebne. Om Digtets Uheld ved dets første Fremkomst meddeles Holbergs egen Beretning i hans Levnet. „De oblida

Öden — tilføies — som detta Wärf i Början haft i sit eget Land, skulle wäl hafwa affkräkt mig ifrån at påkläda det samma denna svenska Drägt, om det ikke redan hos oss wunnit ett så allmänt Tycke. Enfelte Trykfeil have saa meget mindre kunnet undgaaes, „som man blifwit nödsakad, at derwid bruka all gjörlig Skydsamhet“. Bogen, som er forsynet med Imprimatur af N. Delreich, udgjör, foruden Oversætterens Fortale, 276 SS. 8.; Figurer ere ikke tilføiede. I Stofholmse Lärda Tidningar 1751, Nr. 15 findes en kort Anmeldelse heraf.

3. a. Sedolärande Fabler, med bifogade Förklaringar, af Baron Ludvig von Holberg. Tryckte hos afl. Björckegrens Enka. (Linföping, 1764.) 175 SS. 8., foruden Dedication og Fortaler. †

Oversätteren J. M. (Johan Miklin) har dediceret Skriftet til Baron Gust. Ad. Mackler, og bemärker i sin Fortale, at „af dese Fabler äro någre antingen helt och hållet uteslutne, eller och något Stycke här och där uteslemnad, hwilket skedt på högwederbörlig Ort“.

De udeladte Fabler ere Nr. 56, 68, 80, 86, 89, 102, 126—28, 163, 165, 174, 178, 182, 223 og 229; Halvdelen maaskee fordi Fanden i disse spiller en Rolle; de Övriga fordi der i dem kan synes at forekomme et eller andet religiöst eller morallt Paradox, som Bedkommende have fundet betänksligt. Den Bemärkning i Slutningen af Originalens Fortale: „at det danske Sprog lider ikke opskued og afsasjed Skrivemaade, det er lös Tale udi bunden og poetisk Stil“, er udeladt i Oversättelsen, uden at man dog ret kan fatte den angivne Grund: „på det ingen måtte af Ofunnighet, förledas til at fälla en sådan Dom om Swenska Språket, som Författaren fäldt om sit Modersmål“.

— b. *Bald Samling af nøjsamma och sedolärande Fabler; ett moraliskt bildande Tidsfördrif för Barn och Ungdom, efter Baron L. von Holberg. Med 3 kolorerade Plancher. Stockholm, Elménus og Granbergs Tryckeri, 1837. (62 SS. 12.) †*

— c. *Andra Uplagan. Samme Sted og Officin 1843. (63 SS. 12.)¹³⁾ †*

Af Holbergs historiske og populære Skrifter ere hans Betænkning over Historier (foran Danmarks Historie III). Heltindehistorier, Moralske Tanker samt Natur- og Folkeret oversatte paa Svensk; men hvert af disse kun i følgende enkelte Dplag.

1. *Öfversättning af Baron Holbergs Betänkande om Historier. L'Historien doit tout lire, & ne doit écrire que ce qui mérite d'être lu. Duclos. Stockholm, Tryckt hos Lor. Ludw. Grefing. 1749. (32 SS. 8.) †*

Den unævnte Oversætter var den af adskillige historiske Haandbøger bekendte Henrik Julius Voltemat († 1765)¹⁴⁾.

13) Til svenske Oversættelser af Holbergs Fabler kan, efter Meddelelse af Hr. Klemming, ogsaa henføres: *Mäktwärdiga Fabler oc om Ratten, som bröfode sig af sitt Udelskap (när Baron Holbergs Fabler). (Bog i) Stockholm, Tryckt hos Carl Stolpe, 1771. För Bokhandlaren Holmbergs Räkning. 4 SS. 4. Det er egentlig kun Aftryk af den fjerde svenske Oversættelse af Holbergs Fabler: Nr. 46, 49, 70, 7, 190, 2, og har formodentligen haft Henjyn til de politiske Förhold i Sverrig 1771.*

14) Hans Anvisning til Statshistorien er oversat og tildeels omarbejdet af Jac. Baden; Kbhvn 1773; andet foregæde Dplag 1782. I Fortællingen siger B. at han har ganske omarbejdet den danske Historie, saade fordi den kunde være fuldstændigere endog i et Compendium, og fordi Forfatteren „havde afhandlet den danske Historie med svensk Sindelag“. I den svenske og andre med Sverrig i Forbindelse staaende Staters Historie har han heller ei tilladt, „at han med Sandheden gav Tilraagelserne den Bending, som kunde være hans Fædrelandshæderdeestagigt, hvortil Overs. fandt ham meget tilbøielig“.

Fortalen, der udtrykker den Stemning, Holbergs Værk havde fremkaldt hos en Deel af det svenske Folk, meddeles her heel og holden: „På följande Bladen äro åtskillige Autorens Ordafätt hyfsade, ändrade och lämpade efter svenska Språkets Art; men i öfrigt bibehållas hans Tankar, efter Möjligheten orubbade, så at han allena blifwer ansvarig för de Ofullkomligheter, hvilka uti dem turde befinnas. Det som wid Slutet af detta Betänkandet, blifwit utelämnadt, har tyckts icke egentligen höra til des öfriga Innehåll, utan endast tjäna til Ursäkt för Baron Holbergs egna historiska Skrifter. Dessa, förbehållar sig Öfversättaren at wid et annat Tillfälle nogare skärskåda: Då tillika får wijas, huruledes nysnämde Mannen undertiden öfverträtt sina egne Regler, samt andra här förglömda Grund-lager uti Historien; Ånsvänt han haft samma Lycke som åtskillige andre Aukorer, at lifafullt hos större Delen af Allmänheten bibehålla det Anseende hwilket andra Slags Arbeten honom förwärfwat“. N. Delreich har paategnet sit Imprimatur.

2. Samling af namnkunniga Damer's Leswernes-Beskrifningar. Stockholm, Tryckt hos Anders Jacobson Nordström, 1785. På des Förlag. (Deelt i 3 Dele med Specialtitler: I. Stofh. — 1780 (112 SS.); II. — 1781 (80 SS.); III. — 1784 (117 SS. 8vo). †

3 Fortalen (Stockholm, den 14de Marts 1780) siger den ubekjendte Overtætter, at man „wid lediga Stunder företagit sig, at utur Baron Hollbergs Hjeltinders sammenlignede Historier öfversätta de Damer's Leswernes-Beskrifningar, som förut icke äro utgifne på Svenska“.

3. Lud. Holbergs moraliska Tankar. Fördelade i fyra Böcker. Öfversättning ifrån Danskan. Med Kongl. Maj:s Allernådigste Privilegio. Wästerås, Tryckt hos Johan

Laur. Horn, på desß Befoßnad, År 1782. (458 SS. foruden Fortalen 32 SS. 8.) †

Oversætteren er ubekjendt.

4. Kunskap om Naturens Lag och Folk-Rätten, bygd på de lagfarneste Mäns Grundsatser, uplyst genom Exempel af de Nordiska Historier, samt jämförd med desse Rifens så äldre, som nyare Lagar, af Ludvig Holberg. Öfversatt efter Femte Danska Uplagan, som är förökad med åttifillige nye Exempel samt många rara och curieuse beswårade Frågor. Sänte et fullständigt Register. Med Kongl. Majts allernådigste Privilegio. Westerås, Tryckt hos Johan Laur. Horn, på desß Befoßnad. År 1789. (474 SS. foruden Fortalen 15 SS. 8.) †

Oversætteren er ubekjendt. Bogstaverne D. M. i en Bogtrykkerstok foran Fortalen mener Hr. Klemming at kunne betyde Magnus Orrelius. Märkeligt nok, at Holbergs næstældste Arbeide er det sidste af den Klasse, der udkom paa Svensk.

S. 428 (112), Num. 159. Pseudonymen Florentinus kan ikke have været nogen anden end Sahlstedt, som ikke var Præst, og som døde 1776, ikke 1752. (Klemming).

S. 444 (128), Num. 197. Marsagen, hvorfor det i Boyes Holbergiana II. meddeelte Stykke i sin Tid er blevet udeladt i Epistlerne V. 1. S. 24, var, ifølge en Notice i Catalogen over Norske Vid. S. Bogsamling (Nypter i Dvart Nr. 214), fordi Censor J. P. Ancheren ei vilde tillade Trykningen; rimeligviis paa Grund af Holbergs skarpe Kritik over Commissionsdommen i hans Proces med sin Ridesfoged.

S. (447) 131, Num. 201. Brevet til de danske Acteurer var af 17de Mai 1753 og Hensigten var at formeaae dem til at antage Mad. Rosenkilde som Actrice.

Paa et Omflag blandt Mallingiana i Geh. Archivet har D. Malling skrevet: „Heri Brev fra Holberg til Fr. Antonette Ursin“; men desværre mangler Brevet selv.

§. 448 (132). I Tidsskriftet For Literatur og Kritik, udg. af Sjæns Stifts literære Selskab, VI. har da-
værende Adjunct i Sorøe C. H. Lorenzen S. 173—80 med-
deelt „Uddrag og Afskrifter af nogle Documenter, betræf-
fende Kjøbet af det Holbergske Tordegods“. Blandt disse
findes to Breve fra Holberg til Sælgeren af Brorup Hoved-
gaard, Secretair J. S. Benzon, af 20de og 22de December
og et af 21de December til Not. publicus, alle af A. 1740 og
angaaende bemeldte Kjøb. Holbergs Segl er det samme, som
det i Moes Tidsskrift S. 64 beskrevne.

Rettelser.

- §. 330 (Sep. Aft. S. 14, Lin. 4—3 fra u. l. π. δὲ δοκιμάζετε, τὸ
καλὸν καταγγετέ.
§. 393 (77), Lin. 8 fra o. 1735 l. 1733.
§. 422 (106), Lin. 14 fra o. 261 l. 268.
§. 428 (112), Lin. 7 fra o. 1755 l. 1754.
-